

Vergaderjaar 2020–2021

35 767

Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds (B) voor het jaar 2021 (Derde incidentele suppletoire begroting inzake coronamaatregelen)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2021 wijzigingen aan te brengen in de begrotingsstaat van het gemeentefonds.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht. Normaliter wordt nieuw beleid in uitvoering genomen nadat de Staten-Generaal de begrotingswet heeft geautoriseerd. Aangezien uitvoering van de spoedeisende maatregelen die in deze incidentele suppletoire begroting zijn opgenomen in het belang van het Rijk zijn, niet kan wachten tot formele autorisatie van beide Kamers der Staten-Generaal, zal het kabinet de uitvoering van de maatregelen starten. Hiermee wordt gehandeld conform lid 2 van artikel 2.27 van de Comptabiliteitswet 2016.

Wetsartikel 3

Ingevolge artikel 5, eerste lid, van de Financiële-verhoudingswet hebben gemeenten gezamenlijk recht op het bedrag dat in de begroting als verplichting voor het totaal van de algemene uitkering en de aanvullende uitkeringen is opgenomen. Ingevolge artikel 5, tweede lid, van de Financiële-verhoudingswet hebben de gemeenten gezamenlijk recht op de bedragen die in de begroting als verplichting voor het totaal van de integratie-uitkeringen en het totaal van de decentralisatie-uitkeringen zijn opgenomen.

De in dit wetsartikel opgenomen bedragen zijn niet rechtstreeks uit de begrotingsstaat af te leiden. De bedragen worden nader onderbouwd in deze memorie van toelichting.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

De Staatssecretaris van Financiën,
J.A. Vijlbrief

B ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELN

Artikel 1 Gemeentefonds

Tabel 1 Budgettaire gevolgen van beleid incidentele suppletoire begroting (ISB) (bedragen x € 1.000)

	Stand ontwerpbe- groting 2021 incl. NvW en amende- menten	Stand na 1e en 2e ISB	Mutaties 3e ISB	Stand 3e ISB	Mutatie 2022	Mutatie 2023	Mutatie 2024	Mutatie 2025
Verplichtingen	33.215.875	33.332.975	117.000	33.449.975	0	0	0	0
Uitgaven	33.215.875	33.332.975	117.000	33.449.975	0	0	0	0
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	<i>100%</i>			<i>100%</i>				
Financiering gemeenten								
Bijdrage aan medeoverheden	33.214.364	33.331.464	117.000	33.448.464	0	0	0	0
Algemene uitkering en de aanvullende uitkeringen	27.727.260	27.839.260	107.000	27.946.260	0	0	0	0
Decentralisatie- uitkeringen	1.322.481	1.327.581	10.000	1.337.581	0	0	0	0
Integratie-uitkering Voogdij 18+	723.378	723.378	0	723.378	0	0	0	0
Integratie-uitkering Beschermd wonen	1.501.271	1.501.271	0	1.501.271	0	0	0	0
Integratie-uitkering Participatie	1.903.278	1.903.278	0	1.903.278	0	0	0	0
Integratie-uitkeringen Overig	36.696	36.696	0	36.696	0	0	0	0
Kosten Financiële verhoudingswet								
Opdrachten	1.511	1.511	0	1.511	0	0	0	0
Onderzoeken verdeelsystematiek	1.511	1.511	0	1.511	0	0	0	0
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	0	0	0	0	0	0	0	0
Onderzoeken verdeelsystematiek	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	33.215.875	33.332.975	117.000	33.449.975	0	0	0	0

Toelichting

De coronacrisis heeft impact op het sociaal en mentaal welzijn van mensen in alle lagen van de bevolking. Dat geldt in het bijzonder voor mensen die al kwetsbaar waren, zoals kwetsbare jongeren en eenzame, geïsoleerde ouderen, volwassenen met psychische problematiek, mensen met een licht verstandelijke beperking en mensen zonder dak boven hun hoofd. En de crisis raakt ook aan het welzijn en de leefstijl van iedereen, jong en oud, die nu langere tijd in een isolement leeft. Eenieder die vanwege thuiswerken van dagelijkse contacten verstoken blijft, geen uitzicht heeft op stages of werk, of juist op het werk met een zeer hoge werkdruk te maken heeft.

Het kabinet heeft daarom een Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl opgesteld (Kamerstukken II 2020/21, 25 295, nr. 988). Het kabinet stelt voor deze aanpak incidenteel € 200 mln. beschikbaar voor 2021. Daarvan zal € 150 mln. via gemeenten worden ingezet voor het verbreden van lokale initiatieven. Daartoe wordt onder meer het gemeentefonds opgehoogd met € 117 mln., verdeeld over een zestal maatregelen. De

resterende € 83 mln., inclusief € 33 mln. voor gemeenten, wordt besteed vanuit verschillende departementale begrotingen.

De middelen voor de eerste vijf maatregelen worden toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. De middelen voor extra begeleiding van dak- en thuisloze mensen worden toegevoegd aan de bestaande decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang.

Tabel 2 Mutaties 3e ISB (bedragen x € 1.000)

	2021
Activiteiten en ontmoetingen jeugd	8.000
Jongerenwerk jeugd	14.000
Mentale ondersteuning jeugd	11.500
Bestrijden eenzaamheid ouderen	36.500
Extra begeleiding kwetsbare groepen	37.000
Extra begeleiding dak- en thuisloze mensen	10.000
Totaal	117.000

Activiteiten en ontmoetingen jeugd

Jongeren hebben behoefte aan laagdrempelige ondersteuning voor mentaal welzijn. Daarom zetten we met gemeenten in op het organiseren van activiteiten om mentale weerbaarheid van jongeren te versterken, door inzet op meer mogelijkheden tot ontmoeting in (tijdelijk onbenutte) ruimten zoals bibliotheken, buurthuizen, wijkcentra, sporthallen en evenementenhallen beter en veilig te benutten voor sociale en ondersteuningsactiviteiten.

Jongerenwerk jeugd

Om jongeren uit bepaalde risicogroepen te benaderen en te bereiken wordt de huidige extra inzet van jongerenwerk uit het Jeugdpakket verlengd tot eind 2021. Het kinder- en jongerenwerk speelt ook een signalerende rol op het gebied van psychische problemen of huiselijk geweld.

Mentale ondersteuning jeugd

Jongeren hebben behoefte aan laagdrempelige ondersteuning voor mentaal welzijn. Daarom zetten we met gemeenten in op het organiseren van activiteiten om mentale weerbaarheid van jongeren te versterken, door:

- Geven van trainingen, zoals weerbaarheidstrainingen;
- Inzet op extra coaching van jongeren;
- Inrichten van meer inloophuizen waar jonge ervaringsdeskundigen andere jongeren hulp bieden voor mentale ondersteuning;
- Inrichten van buddyprojecten waarbij jongeren gekoppeld worden aan een leeftijdsgenoot voor mentale steun.

Bestrijden eenzaamheid ouderen

Eenzaamheid is door corona toegenomen. Op lokaal niveau zetten gemeenten met lokale partners al in op het bestrijden van eenzaamheid. Maar nog niet iedereen wordt persoonlijk bereikt. Het kabinet wil daarom extra inzetten – via gemeenten en lokale partners – op onder meer de volgende acties:

- Extra contact met ouderen: huisbezoeken, digitaal en belcontact. Hierdoor ontstaat tevens meer zicht op hoe het werkelijk met de ouderen gaat.

- Extra helpende handen: boodschappen, hulpvragen doorzetten, helpen contact met anderen te maken.
- Inzet op verbinding tussen mensen: creëren van meer mogelijkheden elkaar corona proof te ontmoeten, mensen aan elkaar koppelen om samen activiteiten te organiseren.
- Extra inzet op zingeving: alternatieve dagbesteding helpen organiseren, deelname culturele activiteiten (zie onder leefstijl).

Extra begeleiding kwetsbare groepen; i.c. mensen die psychisch kwetsbaar zijn en mensen met (verstandelijke) beperkingen thuis

De coronacrisis maakt dat de levens van iedereen met begeleiding er heel anders uitziet: dagbesteding gaat soms niet door (horeca is bijvoorbeeld gesloten), er komen minder mensen langs, niet iedereen begrijpt de maatregelen even goed. Ook is er meer begeleiding en ondersteuning nodig voor mensen met andere beperkingen. Bijvoorbeeld kwetsbare mensen met een medische aandoening die zeer bang zijn besmet te raken gezien de risico's dat deze besmetting fataal kan zijn of zeer ernstige consequenties kan hebben.

Dit maakt dat extra ondersteuning nodig is. Het kabinet stelt hier middelen ter beschikking om lokaal:

- Extra in te zetten op het organiseren van alternatieve dagbesteding om structuur te creëren in de dag.
- Het bieden van passend vervoer en extra locaties voor alternatieve en verspreide vormen van dagbesteding die voldoen aan de RIVM-richtlijnen, die nog niet zijn gefinancierd via de meerkostenregeling voor Wmo en Jeugd.
- Extra ambulante begeleiding om proactief mentale en sociale problemen op te sporen (extra huisbezoeken).
- Extra (begrijpelijke) informatievoorziening over wat kan en mag en veilig is.

Extra begeleiding dak- en thuisloze mensen

Gemeenten hebben als gevolg van de coronacrisis nieuwe dakloze mensen in beeld gekregen. Deze middelen zijn bedoeld om deze mensen zo snel mogelijk van een woonplek (met begeleiding) te voorzien.

Algemeen

Afdrachten aan het Gemeentefonds hebben gevolgen voor de belastingontvangsten. Deze worden op artikel 1 Belastingen van de begroting van het Ministerie van Financiën (IXB) verantwoord. De budgettaire gevolgen voor de belastingontvangsten worden in de reguliere 1^e supplettoire begroting van Financiën in 2021 verwerkt.